

RRR4U

№3

березень 2024

Моніторинг виконання програми МВФ та допомоги ЄС

Про головне

Співпраця з міжнародними партнерами критично важлива для України. Від успіху такої співпраці залежить фінансування пріоритетних видатків держбюджету (внутрішні надходження спрямовуються на безпеку та оборону).

Консорціум RRR4U продовжує регулярний моніторинг виконання Україною умов програми фінансування МВФ. Після третього перегляду, який має схвалити Рада МВФ, програма буде доповнена новими структурними маяками.

ЄС ухвалив рішення про Механізм для України (Ukraine Facility), бюджетна підтримка за яким надаватиметься за виконані індикатори. 18 березня КМУ затвердив План України, який передбачає 150 індикаторів до виконання за 15 сферами політик. **RRR4U починає їх моніторинг.**

Виконання зобов'язань за програмами фінансової підтримки потрібне не донорам – вони **потрібні Україні для** досягнення макростійкості та переходу до економічного зростання і підвищення добробуту українців. І це також шлях до довіри з боку всіх міжнародних партнерів та іноземного бізнесу.

Євросоюз, МВФ та інші партнери готові допомагати. Втім їх мета не просто дати гроші, а створити **передумови для економічного розвитку та зростання України.**

Наш моніторинг враховує підсумки реалізації зобов'язань перед МВФ та ЄС **станом на березень 2024 року.**

Як Україні отримати \$37,3 млрд у 2024?

Потреба у зовнішньому фінансуванні в 2024 році становить \$37,3 млрд. Це колосальна сума, яку необхідно покрити для фінансування пріоритетних видатків держави, які не стосуються оборони та безпеки.

Доля надходження частини цієї суми наразі не перебуває в руках України. Йдеться про \$8 млрд бюджетної підтримки, щодо якої далі точаться гарячі дискусії у США.

Водночас надходження більшої частини коштів напряду залежить від того, як вчасно Україна виконуватиме взяті на себе зобов'язання:

◆ \$5,4 млрд від МВФ

4 транши впродовж 2024 року, необхідно виконувати умови співпраці з Фондом.

◆ €16 млрд від ЄС

Щоб отримати €11,5 млрд від цієї суми, необхідно виконати певні умови. Решту дадуть просто так.

◆ Мінімум \$1,5 млрд від Світового Банку

Для отримання цих коштів Парламент ухвалив три законопроекти, з яких два Президент підписав, а один (№5865 про Комісію з цінних паперів) досі чекає на підпис

Що змінилося у виконанні програми МВФ?

Наприкінці лютого українська влада та МВФ досягли угоди на рівні персоналу (staff-level agreement) щодо третього перегляду програми фінансування. Уже найближчим часом рішення має схвалити Рада директорів МВФ.

Це розблокує для України черговий транш у розмір близько 880 млн дол. США. Після схвалення перегляду буде опубліковано оновлений Меморандум. Консорціум RRR4U продовжуватиме моніторинг виконання маяків.

Україна виконала єдиний по програмі маяк з дедлайном до кінця лютого 2024 року, запропонувавши заходи для збільшення надходжень бюджету на 0,5% ВВП (маяк №22).

До кінця березня 2024 Україні треба виконати маяк №12 і підготувати концептуальну записку щодо програми 5-7-9 для більшої підтримки малих та середніх підприємств, а також маяк №32 про оптимізацію роботи ВАКС.

Наступний перегляд програми має відбутись в червні. На ньому оцінюватимуть виконання структурних маяків із дедлайном до кінця березня 2024 (загалом оцінюватимуть 4 маяки), а також кількісних критеріїв ефективності.

Проблемним наразі виглядає виконання структурного маяка №23 про перезавантаження Бюро економічної безпеки. Відповідний законопроект необхідно ухвалити до кінця червня 2024 року.

Карта виконання структурних маяків

Програма МВФ

Фіскальний сектор/
Фінансовий сектор

Монетарна і валютно-
курсва політика

Управління/
Протидія корупції

Енергетика/
Корпоративне управління

- Виконано
- Виконано не вчасно
- В процесі
- Не виконано

Механізм для України - Ukraine Facility — ключове джерело підтримки

Новий механізм підтримки України з боку ЄС, який передбачає надання 50 млрд євро протягом чотирьох років.

Фінансова підтримка складатиметься з трьох елементів (pillars), а саме: 1) бюджетна підтримка, 2) інвестиційна складова, 3) кошти для субсидування відсоткових ставок та технічна допомога.

Бюджетну підтримку надаватимуть щоквартально на основі за умови виконання визначеного переліку індикаторів. Ці індикатори будуть визначені на основі Плану України, який уряд ухвалив 18 березня (слайд 9)

Очікується, що 16 млрд євро бюджетної підтримки Україна має отримати вже у 2024.

4,5 млрд євро Україна отримала 20 березня 2024 року у форматі перехідного фінансування.

Ще 1,5 млрд Україна має отримати у квітні за умови виконання низки умов (див. Слайд 8)

Після узгодження Плану України Європейською стороною Україна отримає 1,9 млрд євро безумовного фінансування (орієнтовні терміни — травень 2024 року).

Три складові Механізму для України (Ukraine Facility)

Бюджетна підтримка (Pillar I)

€38,27 млрд

У тому числі:

- €6 млрд перехідне фінансування (Bridge financing) у 2024
- €1,9 млрд безумовне фінансування (Pre-financing) у 2024
- €30,37 млрд за умови виконання Плану України (з них €5,27 млрд — гранти)

Кошти для забезпечення нагальних потреб бюджету. Очікується €16 млрд у 2024.

Інвестиційна складова (Pillar II)

€6,97 млрд

Спеціальний інвестиційний інструмент для покриття ризиків у пріоритетних секторах.

Мета — залучити державні та приватні інвестиції для відновлення та реконструкції України у формі гарантій та змішаного фінансування (поєднання кредитів та грантів ЄС).

Технічна допомога та кошти на покриття кредитів (Pillar III)

€4,76 млрд

Кошти підуть на покриття відсотків за кредитами України, в тому числі за новими кредитами та кредитами, наданими у 2022-2023 роках, на технічну допомогу та інші напрями підтримки України, а також покриватимуть деякі адміністративні витрати на програму самого ЄС.

Що треба зробити, щоб отримати 1,5 млрд євро перехідного фінансування від ЄС у квітні?

№	Зобов'язання	Час	Статус
1.1	Вища рада правосуддя утворює Конкурсну комісію з проведення конкурсу до Служби дисциплінарних інспекторів Вищої ради правосуддя та оголошує конкурс на посади Голови, заступника Голови та дисциплінарних інспекторів.	Кінець квітня 2024 року	Виконано
1.2	Затвердження та набрання чинності розпорядження Уряду про затвердження плану заходів, спрямованих на запобігання та/або мінімізацію негативних наслідків від ризиків, виявлених за результатами третього раунду Національної оцінки ризиків у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення на період до 2026 року.		Виконано
1.3	Ухвалення Національної стратегії доходів на 2024-2030 роки		Виконано
1.4	Прийняття та набрання чинності постанови Кабінету Міністрів України про затвердження порядку використання коштів за бюджетною програмою для запровадження підтримки індустриальних парків як інструменту залучення інвестицій на деокуповані території.		В процесі
1.5	Протоколи інформаційної взаємодії між Державним земельним кадастром та Державним реєстром речових прав на нерухоме майно забезпечують автоматичну передачу даних про ціну (вартість) об'єкта нерухомого майна та речових прав на нього до Державного земельного кадастру.		В процесі

Механізм для України - План України: тісний зв'язок між грошима та реформами

18 березня КМУ ухвалив План України - документ, який є програмою економічного розвитку на чотири роки, який охоплює:

- 16 сфер політик
- 69 напрямків реформ
- 150 індикаторів

План України - ключовий елемент для отримання фінансування від ЄС в межах Механізму для України (Важливо - уряд наголошує, що це не всеосяжний документ політики держави в усіх сферах)

Індикатори Плану - це зобов'язання України, виконання яких дозволить отримувати транші підтримки від ЄС за Механізмом.

Важливо: у випадку затримки з виконанням індикаторів уряд не буде отримувати відповідну (чітко визначену) суму коштів від ЄС

- Однак цього разу ЄС досить гнучкий: дається рік, щоб виправити ситуацію і таки виконати індикатор та отримати кошти.

Оцінку виконання зобов'язань буде здійснювати Європейська комісія щокварталу. Рада ЄС матиме фінальне слово, чи погоджується з цією оцінкою (на що їй дається місяць).

Тому, **невчасне виконання передбачених індикаторів означатиме затримку фінансової допомоги** і відповідно додатковий фіскальний розрив в бюджеті.

Спеціальна
тема

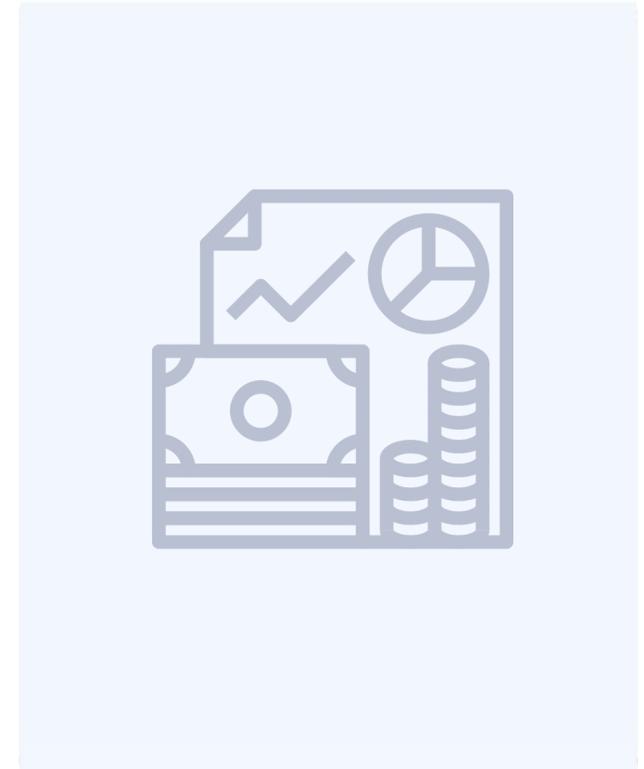
Середньострокове бюджетне планування

Чому **середньострокове бюджетне планування** важливе?

Середньострокове бюджетне планування сприяє:

- Передбачуваності та прогнозованості фіскальної політики на середньострокову перспективу;
- Узгодженості стратегічного та бюджетного планування;
- Ліпшій фіскальній дисципліні;
- Ліпший баланс між видатковими потребами та проблематикою стійкості державного боргу
- Ліпшому моніторингу виконання видаткових зобов'язань.

Середньострокове бюджетне планування

важливе з історії

Фактично вперше програма МВФ має кілька структурних маяків, що стосуються відновлення та впровадження ефективного середньострокового планування.

У 2014-2022 роках про важливість середньострокового бюджетного планування наголошувалось в звітах Про програми, в оцінках виконання програм, звітах за Статтею IV; також це була тема кількох технічних місій експертів МВФ, результати яких знайшли своє відображення в звітах МВФ.

У програмі стенд-бай від 2018 передбачено, що уряд змінить законодавство, що дозволить запровадити середньострокове бюджетне планування, та у 2019 році підготує Бюджетну декларацію на 2020-2022 роки:

- Відповідно, у грудні 2018 року внесли [зміни до Бюджетного кодексу](#), якими визначено основні елементи середньострокового бюджетного планування, мандат для моніторингу та звітності щодо фіскальних ризиків, посилили управління державним боргом;
- Уряд розробив Бюджетну декларацію на 2020-2022 роки, але через політичні чинники (вибори Президента) її не було схвалено.

Перша та поки що єдина Бюджетна декларація була ухвалена у 2021 році на період [2022-2024 років](#).

У липні 2022 року Мінфін ухвалив [Інструкцію з підготовки Бюджетної декларації](#).

Середньострокове бюджетне планування у поточній програмі МВФ

Виконано

Відновлено потребу у середньостроковому бюджетному плануванні.

Разом із проєктом Держбюджету на 2024 рік уряд представив середньострокові цілі політик та прогноз доходів та видатків.

Ухвалено середньострокову Стратегію управління державним боргом.

В процесі

Іде підготовка Бюджетної декларації на 2025-2027 роки.

У підготовці документу беруть участь всі головні розпорядники бюджетних коштів

Пізніше у 2024

До кінця вересня уряд має проаналізувати свій попередній досвід впровадження середньострокового планування.

До кінця року уряд має ухвалити план дій, що встановить чіткий зв'язок між середньостроковим бюджетним плануванням (декларацією) та капітальними видатками.

Бюджетна декларація - це зв'язок між стратегічним плануванням та бюджетним фінансуванням

Бюджетна декларація на 2025-2027 роки має бути чітко пов'язана з рядом документів, в яких визначені реформи, які потрібно впровадити.

Зокрема, мова йде про такі **документи**:

- Програма МВФ, в якій визначено структурні маяки;
- План України, який є основою для надання допомоги Європейським Союзом за Механізмом для України (Ukraine Facility);
- Інші реформи, які входять в Матрицю реформ, яку оприлюднив КМУ: фактично Матриця є ширшою за попередні два документи, оскільки включає також інші зобов'язання. Зокрема йдеться і про заходи з набуття членства в ЄС, умови отримання коштів від Світового Банку, США, тощо.

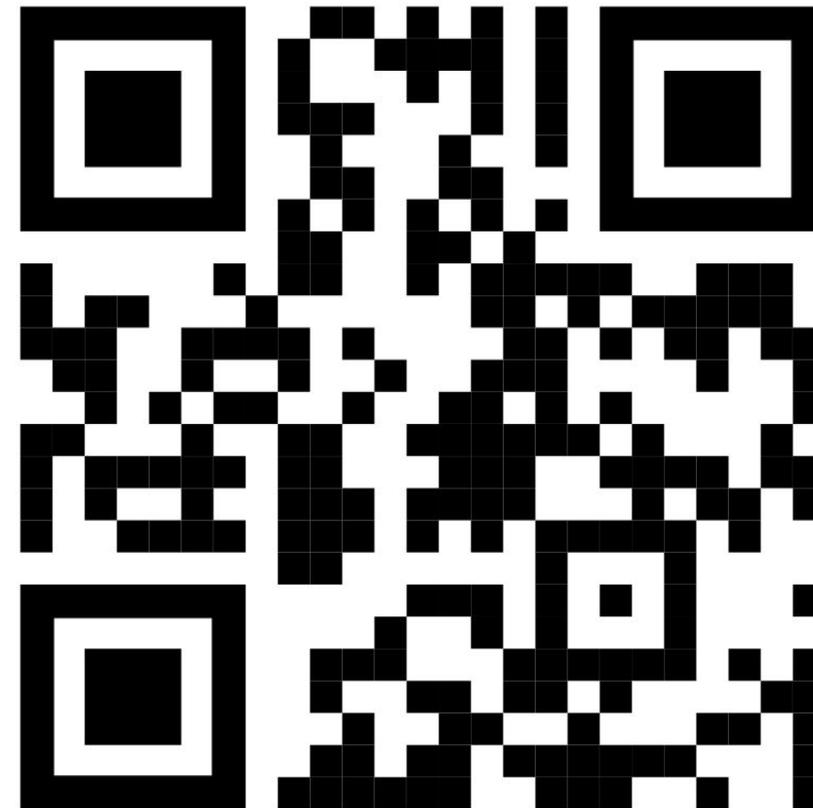
Матриця реформ як інструмент ефективного ухвалення рішень

- ◆ Наявність одразу декількох програм підтримки з великою кількістю реформ створює ризик дублювання зобов'язань та неефективної імплементації
- ◆ Матриця Реформ включає у себе огляд умов та рекомендацій, що надаються міжнародними партнерами України у ключових галузях
- ◆ Цей документ призначений для державного управління і аналізу і є інструментом для ефективного впровадження та моніторингу всіх запланованих заходів
- ◆ Матриця включає в себе близько 230 умов та рекомендацій, 45% яких дублюються

RRR4U

rrr4u.org

Всі матеріали консорціуму RRR4U

Моніторинг виконання структурних маяків за програмою МВФ

виконано
вчасно

виконано
не вчасно

в процесі

не виконано

Перші п'ять структурних маяків Україна виконала до першої оцінки програми (червень 2023)

МАЯК №1 Зміни до бюджету на 2023 рік -

фінансування оборони (кінець квітня 2023 року)

Парламент ухвалив подані урядом зміни до Державного бюджету на 2023 рік, щоб передбачити більше та стале фінансування оборони та безпеки, а також кошти на нагальну відбудову. Зокрема, вдвічі збільшили видатки на резервний фонд. Також оптимізували структуру розпорядників та об'єднали два міністерства в єдине Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури, якому передали Фонд ліквідації наслідків збройної агресії.

МАЯК №2 Обмеження спонтанних змін до закону

про бюджет та відновлення середньострокового планування (кінець травня 2023 року)

Для цього в парламенті зареєстрували законопроект, який серед іншого дозволяв Раді розглядати тільки ті зміни до держбюджету, які отримали експертний висновок Мінфіну, а також відновлював середньострокове бюджетне планування. В червні бюджетний комітет оновив текст, який в подальшому і став законом (див. детальніше маяк №10)

МАЯК №3 Підготовка плану податкових змін для дорожньої

карти Національної стратегії доходів (кінець травня 2023 року)

Мінфін підготував відповідний план дій, про що свідчить документ першої оцінки програми МВФ. Водночас цього плану немає в публічному доступі. Документ має стати основою для підготовки Національної стратегії доходу (див. маяк №20)

МАЯК №4 Реєстрація законопроекту про обмеження державних гарантій (кінець травня 2023 року)

Відповідні зміни покликані сприяти вищій борговій стійкості держави. Норми на виконання цього маяка було внесено до законопроекту №9346 разом з нормами для виконання маяка №2 (див. детальніше маяк №10)

МАЯК №5 Прозорість та підзвітність коштів на спеціальних

рахунках НБУ в UNITED24 (кінець травня 2023 року)

В квітні 2023 року парламент ухвалив відповідний закон (№3035– IX), який мав підвищити прозорість та підзвітність рахунків, відкритих в НБУ розпорядниками коштів для благодійної допомоги та донатів. В першу чергу це стосувалося рахунків на платформі UNITED24. Так нарешті з'явилася законодавча база для прозорого збору коштів та витрат з державних благодійних рахунків.

МАЯК №6 Підготовка стратегії переходу до гнучкого обмінного курсу (червень 2023)

Сфера: монетарна і валютно-курсова політика

Статус: виконано вчасно

Одразу на початку повномасштабного вторгнення Нацбанк зафіксував гривню та встановив жорсткі валютні обмеження. Це був правильний крок, який попередив паніку, зменшив інфляційний тиск та стабілізував валютні очікування українців.

З часом фіксований курс став втрачати свою користь, **оскільки гостра фаза кризи минула**. Загалом для економіки набагато кращим є гнучкий обмінний курс. Цей маяк як раз і передбачає поступове повернення до такого обмінного курсу та необхідне пом'якшення валютних обмежень. НБУ затвердив відповідну Стратегію, завдяки чому повністю і вчасно виконав умови цього маяка.

Більше деталей: 29 червня 2023 року правління НБУ затвердило Стратегію пом'якшення валютних обмежень, переходу до більшої гнучкості обмінного курсу та повернення до інфляційного таргетування. Публічну версію Стратегії [опублікували](#) 7 липня. Водночас, МВФ не встановив жодних дедлайнів імплементації цієї Стратегії. Виконання стратегії залежить від того, чи будуть макроекономічні умови сприятливими для поступового зняття обмежень та переходу до гнучкого курсу та таргетування інфляції.

Зараз НБУ поступово працює над цим та поетапно знімає валютні обмеження. Наприклад, з 3 жовтня Нацбанк перейшов до режиму керованої гнучкості гривні, що є проміжним етапом між фіксованим курсом та повною його гнучкістю.

МАЯК №7 Відновлення довоєнного оподаткування

(кінець липня 2023 року)

Сфера: фінкальний сектор**Статус:** не виконано (виконано із затримкою)

Ще в грудні 2022 року українська влада пообіцяла скасувати 2% податку для ФОП, відновити проведення документальних перевірок, повернути штрафні санкції за порушення використання РРО. Такий крок мав збільшити власні доходи бюджету. Це було і залишається важливим з огляду на безпрецедентно великий бюджетний дефіцит воєнного часу, який зараз покривається за рахунок зовнішньої допомоги та кредитів. Утім, навіть зовнішньої допомоги не вистачає, і потрібно більше ресурсів для фінансування передусім обороноздатності держави.

У кінці червня 2023 року ВРУ ухвалила відповідний [законопроект](#). Однак, цим законом повернули перевірки лише для виробників підакцизної продукції, грального бізнесу та фінкомпаній. Решта бізнесу могла працювати без перевірок. Представників МВФ це не влаштувало: у Фонді [заявили](#), що очікують ухвалення нового закону про відновлення податкових перевірок.

09 листопада парламент ухвалив у другому читанні [законопроект №10016-д](#) з розширеним колом платників податків, у яких з 1 грудня 2023 можуть проводити документальні планові перевірки. Водночас Президент України підписав [Закон №3453-IX](#) лише на початку грудня тож він набув чинності 08 січня 2023 року.

МАЯК №8 Реформа корпоративного управління Оператора ГТС: передача пакету акцій Міненерго та оновлення статуту

(кінець липня 2023 року)

Сфера: енергетика/корпоративне управління

Статус: не виконано (виконано із затримкою)

Виконання маяка дозволяє створити більш прозору та ефективну модель управління газотранспортною системою України.

28 липня 2023 року Верховна Рада [прийняла](#) Закон №3293-IX, який передбачає передачу корпоративних прав ТОВ “Оператор ГТС України” (ОГТСУ) в управління безпосередньо державі в особі Міністерства енергетики України. Також закон зобов’язує призначити незалежну наглядову раду ОГТСУ, яка в свою чергу буде відповідати за призначення керівника та членів виконавчого органу Оператора.

Першу частину маяка виконали 22 вересня, коли Кабінет Міністрів [передав](#) в управління Міністерства енергетики корпоративні права ТОВ "Оператор ГТС України".

Ще через місяць, 27 жовтня ліквідували АТ “Магістральні газопроводи України”, яке було материнською компанією ОГТСУ. Припинення підприємства - один із кроків для корпоративної реформи Оператора ГТС та переходу на цільову модель єдиної компанії.

Другу частину виконали лише наприкінці жовтня, коли Міненерго затвердило погоджений із Секретаріатом Енергетичного Співтовариства оновлений статут ОГТСУ. Документ [з’явився](#) на сайті компанії 31 жовтня.

Таким чином, маяк виконали лише до кінця жовтня, із запізненням у три місяці.

МАЯК №9 Відновлення декларування посадовими особами

(кінець липня 2023 року)

Сфера: урядування/протидія корупції

Статус: не виконано (виконано із затримкою)

Одним із важливих кроків на шляху повернення до довоєнних антикорупційних політик і процедур мало стати відновлення декларування активів державними службовцями.

У вересні 2023 року парламент ухвалив відповідний [законопроект](#), який передбачав, що реєстр декларацій буде закритим ще впродовж року. Декларанти могли добровільно відкрити свої дані для публічного доступу. Суспільство і міжнародні партнери негативно сприйняли таку новину. В результаті Президент України наклав вето на закон та подав свої пропозиції, які відкривали реєстр декларацій одразу.

20 вересня 2023 року парламент повторно розглянув вищезазначений законопроект і ухвалив його з пропозиціями Президента. [Закон №3384-IX](#) набув чинності 12 жовтня 2023 року. 10 грудня 2023 року НАЗК [повідомило](#) про відкриття публічного доступу до Реєстру декларацій.

МАЯК №10 Відновлення середньострокового бюджетного планування, розробка боргової стратегії та обмеження ризиків за державними гарантіями (кінець вересня 2023 року)

Сфера: фінансовий сектор   **Статус:** виконано вчасно

В липні Парламент ухвалив необхідні [зміни до Бюджетного Кодексу \(БКУ\)](#), щоб підвищити прогнозованість та передбачуваність фінансової політики в середньостроковій перспективі.

Уряд вже подав окремі показники та цілі на трирічну перспективу у матеріалах до проєкту Державного бюджету на 2024 рік. Навесні уряд пообіцяв ухвалити Бюджетну декларацію на 2025-2027 роки, що має відображати пріоритети бюджетних витратів і бачення стратегії уряду загалом.

Відповідно до цього маяка уряд мав ухвалити Середньострокову стратегію управління державним боргом до кінця жовтня 2023 року, що було зроблено (відповідає маяку №12). Такий крок надзвичайно важливий, оскільки під час повномасштабної війни рівень державного та гарантованого державою боргу зріс з 50% ВВП до майже 80% ВВП і зростатиме далі. Це нестійкий рівень для держав з не надто сильними інституціями, але в Україні він викликаний саме потребою запозичувати кошти на економічну стійкість.

У БКУ також вивели за межі бюджетних правил гарантії, надані урядом під проєкти за кошти міжнародних фінансових організацій (МФО). Раніше така норма обмежувала уряд в отриманні коштів від МФО. Зараз відсутність обмеження дозволить уряду збільшити запозичення під проєкти відбудови та відновлення, оскільки бракує внутрішніх джерел фінансування.

МАЯК №11 Подання середньострокового прогнозу бюджету та звіту про фінансові ризики в документах до проєкту Держбюджету на 2024 рік (кінець вересня 2023 року)

Сфера: фінансовий сектор

Статус: виконано вчасно

Визначені в маяку кроки покликані збільшити передбачуваність та стійкість фінансової системи.

15 вересня 2023 року уряд подав до Парламенту [законопроєкт](#) про Державний бюджет на 2024 рік з великим переліком пояснювальних документів. Пакет, зокрема, містив такі документи:

- заплановані КРІ бюджетних програм у 2022-2026 роках;
- прогнози бюджетних та макроекономічних показників на 2025-2026 роки, пріоритетні цілі фінансової політики;
- граничні видатки на період 2022-2026 років

Також документи містили звіт, який оцінює вплив макроекономічних ризиків, а також ризиків діяльності державних підприємств на бюджетну ситуацію. Наприклад, уряд оцінив вплив трьох макроекономічних сценаріїв на діяльність основних державних підприємств, зокрема Нафтогазу, Енергоатому, Укренерго та Укргідроенерго.

МАЯК №12 Концептуальна записка щодо програми 5-7-9 для більшої підтримки МСП (початково кінець вересня 2023 року, перенесено на кінець березня 2024 року)

Сфера: фіскальний сектор

Статус: не виконано (перенесено)

Обмежене бюджетне фінансування вимагає перегляду та умовного впорядкування програми кредитів 5-7-9% для бізнесу.

Початково у 2020 році програму “Доступні кредити 5-7-9%” створювали для підтримки малих та середніх підприємств (МСП), для яких звичайні банківські кредити були недоступні. Такі кредити видавали також на інвестиції та підтримку стартапів. Після початку повномасштабного вторгнення до програми додали покриття обігових коштів, та розширили її на великі компанії. Фактично у 2022 році програма стала основним інструментом підтримки бізнесу і “рятівним колом” для окремих компаній. В деяких банках 80-90% кредитів були видані в рамках цієї програми.

Водночас через обмежений обсяг коштів в бюджеті є потреба повернути програму до підтримки саме МСП. Натомість у вересні уряд навпаки розширив програму 5-7-9%, що суперечить зобов'язанню за Меморандумом МВФ. Так, уряд дозволив користуватися доступними кредитами підприємствам у галузях енергоефективності та переробки. Крім того, максимальний термін програми збільшили до 10 років, а ліміт програми підвищили до 150 млн грн, що актуально для великих компаній.

Зараз уряд працює над концепцією. Водночас вже в грудні 2023 року [уряд ухвалив зміни](#) до постанови про надання підтримки в межах цієї програми, звузивши надання компенсацій за інвестиційними проєктами та оборотними коштами для неперіоритетних секторів лише до малих та середніх підприємств (для оборотних коштів в пріоритетних секторах великі компанії надалі можуть бути отримувачами підтримки).

МАЯК №13 Посилення фінансового моніторингу політично значущих осіб (PEP) (кінець вересня 2023 року)

Сфера: урядування/протидія корупції

Статус: не виконано (виконано із затримкою)

В Меморандумі з МВФ українська сторона пообіцяла відновити посилений фінансовий моніторинг топ-чиновників (політично значущих осіб, PEP) відповідно до стандартів [FATE](#). Цей крок “має забезпечити більш ефективну боротьбу з відмиванням коштів”.

Нагадаємо, що 19 листопада 2022 року набрали чинності [зміни](#) до [закону про фінмоніторинг](#), які скоротили строк статусу політично значущої особи (PEP) з довічного до 3-х років після залишення посади. Таким чином, фінансові установи мали право здійснювати посилений фінансовий моніторинг топ-чиновників лише протягом 3 років після звільнення. Ухвалені зміни [не узгоджувалися](#) з міжнародними стандартами у сфері протидії відмиванню коштів.

Тому 17 жовтня 2023 року ВРУ ухвалила [законопроект](#), який фактично відновлює позитивний статус політично значущої особи (PEP). Водночас він посилює відповідальність банків за необґрунтовану відмову користувачам фінансових послуг. [Закон №3419-IX](#) набув чинності 29 жовтня 2023 року.

*Політично значущі особи – особи, які виконують або виконували в Україні визначні публічні функції. Повний перелік таких посад визначений у статті 1 [закону про фінансовий моніторинг](#).

МАЯК №14 Посилення банківського нагляду

(кінець вересня 2023 року)

Сфера: фінансовий сектор

Статус: виконано вчасно

Виконання маяка дозволить привести банківський нагляд в Україні у відповідність з директивами Європейського Союзу. Це необхідно зробити, щоб наблизити Україну до вступу в ЄС. НБУ повністю і вчасно виконав відповідні вимоги.

Пункт I: 21 квітня 2023 року Національний Банк України [відокремив](#) Відділ моніторингу пов'язаних з банками осіб та Департамент інтегрованого нагляду за банками.

Пункт II: НБУ запровадив наглядові панелі без публічної комунікації про це. Наглядові панелі мають консультувати Комітет з питань нагляду та додатково незалежно аналізувати його рішення, сприяти горизонтальним комунікаціям між стейкхолдерами, та висвітлювати особливо важливі питання.

Пункт III: 29 липня 2023 року НБУ [поновив](#) планові виїзні перевірки діяльності банків та небанківських установ у дистанційному форматі, щоб не наражати своїх працівників на небезпеку.

МАЯК №15 Податкова та митниця мають підготувати план реформ

(кінець жовтня 2023 року)

Сфера: фіскальний сектор

Статус: виконано вчасно

Важливими виконавцями майбутньої Національної стратегії доходів (див. маяк №20) є Державна податкова служба (ДПС) та Державна митна служба (ДМС). Щоб Національна стратегія доходів була цілісною та узгодженою, у програму МВФ додали структурний маяк про розробку планів реформ обох служб.

ДПС та ДМС мали до кінця жовтня підготувати плани дій, які в подальшому інтегрують у загальну Національну стратегію доходів (див. маяк №20). 23-27 жовтня представники ДПС та ДМС зустрілися з представниками МВФ для обговорення прогресу. З другого перегляду програми МВФ стало відомо, що цей маяк виконали вчасно та в повному обсязі.

Більше деталей: 23 жовтня ДПС [повідомила](#), що разом з ДМС візьме участь у роботі технічної місії МВФ, щоб продовжити роботу над своїми планами реформ. 31 жовтня ДПС за підсумками зустрічі [заявила](#) про прогрес у виконанні задачі.

ДПС та ДМС є системно важливими інституціями не лише для наповнення бюджету, але й для формування ставлення бізнесу й громадян до держави. [Дослідження](#) фіксують низький рівень довіри до діяльності фіскальних органів. Низька довіра зумовлена, головним чином, непрозорістю, повільним митним оформленням і корупцією. При цьому показник довіри залишився низьким після початку вторгнення, на відміну від багатьох інших інституцій. Численні спроби реформувати ці органи попередніми урядами не призвели до сталих позитивних змін.

МАЯК №16 Оновлення та публікація Середньострокової стратегії управління державним боргом (кінець жовтня 2023 року)

Сфера: фінансовий сектор

Статус: виконано вчасно

Середньострокова стратегія управління державним боргом дозволить підвищити прозорість та передбачуваність фінансової політики та оптимізувати структуру державного боргу.

Відповідно до змін до БКУ (див. маяки №2 та №10), уряд мав оновити Середньострокову стратегію управління державним боргом. Державний борг та гарантований державою борг по відношенню до ВВП вже зріс з 50% на кінець 2021 року до близько 80% наприкінці 2022 року і може перевищити 100% ВВП у 2024 році. Тож чітка Стратегія має забезпечити необхідну передбачуваність боргової політики уряду.

Викликом для підготовки Стратегії є потреба провести реструктуризацію державного боргу у 2024 році, переговори про яку тільки на початковій стадії.

27 жовтня Мінфін ухвалив окрему [Стратегію](#), в якій чітко заплановано провести операцію з управління державним боргом та наміри ухвалити оновлену Стратегію після цього. В документі зазначено, що Мінфін планує ці кроки з метою: “(i) поступового відновлення боргової стійкості України, (ii) збереження ліквідності та скорочення дефіциту державного бюджету під час програмного періоду МВФ, а також (iii) створення необхідних умов для участі комерційного сектору у післявоєнній відбудові України задля якнайшвидшого відновлення доступу України до ринку.”

МАЯК №17 Спрощення системи декларування держслужбовців

(кінець жовтня 2023 року)

Сфера: урядування/протидія корупції

Статус: виконано вчасно

Крім відновлення декларування активів державними службовцями (маяк №9), українська сторона пообіцяла удосконалити систему декларування. Зміни повинні дати можливість посадовцям автоматично заповнювати інформацію з інших пов'язаних баз даних та реєстрів.

Ухвалений у вересні 2023 року [законопроект](#) про відновлення декларування передбачає, що НАЗК забезпечить доступ та автоматичне перенесення даних з інших реєстрів та баз даних до форми декларації. Водночас функція автоматичного заповнення наявних даних не звільняє декларанта від обов'язку зазначити в декларації всю відому йому інформацію, навіть якщо вона відсутня в інших базах даних.

[Закон №3384-IX](#) набув чинності 12 жовтня 2023 року.

МАЯК №18 Реформа корпоративного управління Оператора ГТС:
призначення Наглядової ради (кінець жовтня 2023 року)

Сфера: енергетика/корпоративне управління

Статус: виконано вчасно

Виконання маяка є важливим для реформи корпоративного управління держпідприємств. Наглядові ради мають нівелювання режим “ручного управління” у державних компаніях. Це допомагає перетворювати держпідприємства на прозорі, ефективні, конкурентоспроможні компанії, які здатні залучати інвестиції та генерувати прибуток.

Маяк можна вважати логічним продовженням маяка №8 із запровадження моделі єдиної компанії з управління газотранспортною системою України. 31 жовтня Уряд [затвердив](#) склад Наглядової ради компанії: трьох незалежних членів та одного представника держави, вчасно виконавши даний маяк. Разом з тим, залишається питання про призначення ще одного представника держави для формування повного складу із 5 членів.

Відповідно до [Статуту](#), наглядова рада "ОГТСУ" має складатися з п'яти членів, троє з яких мають бути незалежними. Станом на середину січня, 5 члена так і не було призначено і жодні заві Уряду відсутні з цього приводу. В свою чергу, [повідомлялось](#), що прем'єр-міністр Денис Шмигаль просуває кандидатуру Віктора Пинзеника на посаду представника держави в наглядовій раді "ОГТСУ", який раніше обіймав таку ж посаду в наглядовій раді "МГУ".

Таким чином, маяк вважається виконаним, але Уряд має пам'ятати про якість такого виконання та призначити 5 члена наглядової ради "ОГТСУ".

МАЯК №19 Краще управління публічними інвестиціями

(кінець грудня 2023 року)

Сфера: фінансовий сектор

Статус: виконано вчасно

Підвищення якості управління публічними інвестиціями (УПІ) дозволить більш ощадливо та ефективно використовувати державні кошти в умовах обмежених бюджетних ресурсів. Одним з кроків має стати уніфікація підходів УПІ та конкурсний відбір проєктів для бюджетного фінансування.

За оцінками Світового банку у лютому 2023 року, на відбудову України буде потрібно 411 млрд дол. США. Одним з важливих джерел фінансування відбудови має стати приватний бізнес. Важливим інструментом залучення компаній буде державно-приватне партнерство (ДПП), яке, на жаль, поки що в Україні не працює. Перегляд підходів до ДПП може цьому зарадити.

Відповідно для зміни підходів до УПІ в грудні КМУ ухвалив протокольним рішенням проєкт [Дорожньої карти реформування управління публічними інвестиціями](#), яка покликана забезпечити “формування контексту, бачення основних принципів та напрямів побудови цілісної, стійкої та ефективної системи управління публічними інвестиціями, яка забезпечує планування інвестиційних проєктів на основі стратегічних пріоритетів та середньострокової бюджетної рамки, здійснення їх відбору відповідно до уніфікованих та прозорих процедур і чітких критеріїв та реалізацію в межах запланованих строків та фінансування”.

Фактично цей рамковий документ передбачає створення цільової моделі УПІ, що відповідає розробленим RRR4U принципам відбудови: пріоритизація, сталість, ефективність та результативність, прозорість та підзвітність.

МАЯК №20 Затвердження Національної стратегії доходів до кінця 2023 року (кінець грудня 2023 року)

RRR4U

Сфера: фінансовий сектор

Статус: виконано вчасно

Деталі:

В умовах повномасштабної війни половину видатків державного бюджету Україна фінансує за рахунок зовнішньої допомоги. Така ситуація не є стійкою, і цієї залежності необхідно поступово позбутися. Національна стратегія доходів покликана створити умови для збільшення внутрішніх доходів бюджету. Для цього Україна має посилити свої спроможності збирати податкові та митні доходи.

Стратегія включає в тому числі наступні заходи, згадані у програмі МВФ:

- посилення податкової та митниці;
- закриття можливості використовувати спрощену систему оподаткування замість офіційного працевлаштування штатних працівників;
- приведення ПДВ та акцизів у відповідність до законодавства ЄС;
- посилення антикорупційних заходів;
- реформи у податковій системі.

27 грудня 2023 [уряд затвердив](#) Національну стратегію доходів, вчасно виконавши умови для зарахування маяка програми МВФ. В ухваленій Стратегії немає згадки про реформу Бюро економічної безпеки, хоча програма МВФ передбачала включення у Стратегію відповідних пропозицій.

МАЯК №21 Підвищення інституційної незалежності САП

(кінець грудня 2023 року)

Сфера: урядування/протидія корупції

Статус: виконано вчасно

В Меморандумі з МВФ українська сторона зазначила про наміри посилювати ефективність антикорупційних інституцій. Зміни мають торкнутися і Спеціалізованої антикорупційної прокуратури (САП). 15 вересня для виконання маяка уряд подав у Верховну Раду [законопроект №10060](#), який відповідає вимогам МВФ та ЄС і спрямований, на:

- вдосконалення процедури конкурсного відбору керівників та прокурорів САП;
- зміцнення спроможності САП регулювати власну організаційну структуру та діяльність;
- уточнення повноважень керівника САП;
- створення Спеціалізованої дисциплінарної комісії прокурорів САП;
- проведення регулярного аудиту діяльності САП за участі зовнішніх експертів з міжнародним досвідом.

08 грудня 2023 року ВРУ прийняла вищезазначений законопроект. [Закон № 3509-IX](#) набув чинності з 1 січня 2024 р.

МАЯК №22 Зміни до бюджету для створення нових джерел надходжень

(кінець лютого 2024 року)

Сфера: фіскальний сектор

Статус: виконано

Фінансування оборони та мобілізація власних податкових та неподаткових надходжень залишається одним з найважливіших пунктів фіскального порядку денного. На підставі висновків робочої групи з доходів, яку утворили у грудні 2023 року, уряд мав підготувати короткострокові заходи для збільшення надходжень обсягом щонайменше 0,5 відсотків ВВП, для внесення відповідних змін до бюджету на 2024 рік у разі потреби.

Запропоновані Міністерством фінансів заходи з мобілізації додаткових надходжень передбачають збільшення доходів бюджету на 44,2 млрд гривень. Серед заходів — збільшення надходжень від військових та акцизних зборів, запровадження щомісячної сплати авансових внесків із податку на прибуток підприємствами, що здійснюють діяльність із роздрібною торгівлю пальним.

У Міністерстві фінансів [очікують](#), що до кінця першого кварталу 2024 року необхідні законопроекти буде подано на розгляд Кабінету Міністрів і їх розгляне Верховна Рада.

МАЯК №23 Перезавантаження БЕБ

(кінець червня 2024 року)

Сфера: фінансовий сектор**Статус:** в процесі

Україна має ухвалити новий закон про БЕБ, якому треба надати чіткі повноваження у сфері розслідування великих економічних злочинів відповідно до передової практики, а також створити правові основи діяльності БЕБ в частині відбору керівництва та персоналу. У законі буде дотримано існуюче розмежування слідчих повноважень БЕБ та НАБУ.

Нове законодавство відкриє шлях до оновлення керівництва та детективів БЕБ на прозорих конкурсах. Це дасть шанс перетворити бюро на ефективний орган, що запобігатиме економічним злочинам та схемам, які завдають збитків бюджету.

На розгляді Верховної Ради перебував відповідний [законопроєкт №10088-1](#), рекомендований профільним комітетом до ухвалення в першому читанні. Втім, наприкінці грудня уряд підготував власний законопроєкт №10439, який [розкритикували](#) як профільні експерти, так і голова Верховної Ради за невідповідність узгодженим із партнерами стандартам.

23 лютого Верховна Рада провалила голосування законопроєкту №10439. Наразі у стінах ВР є низка альтернативних законопроєктів, які покликані перезавантажити БЕБ, але станом на середину березня руху за жодним із них немає.

МАЯК №24 Підготовка засад оздоровлення банків
(кінець грудня 2024 року)

Сфера: фінансовий сектор

Статус: в процесі

Дедлайн для цього маяка посунули з березня 2024 на грудень 2024 року. ФГФВО, Міністерство фінансів та НБУ мають підготувати засади оздоровлення банківської системи.

Засади оздоровлення банків включатимуть: (i) механізми підтримки ФГВФО; (ii) заходи з посилення операційної готовності банківської системи до непередбачуваних ситуацій; (iii) вдосконалення процедур виведення банків з ринку та заходів раннього втручання; та (iv) узгодження критеріїв відповідності контрагентів за операціями грошово-кредитної політики НБУ та за операціями кредитора останньої інстанції з найкращими міжнародними практиками.

Як проміжні кроки, ФГВФО та НБУ підготують у консультаціях із зацікавленими сторонами з МФО (i) діагностичну записку до кінця лютого 2024 року з метою оцінки поточної інфраструктури виведення неплатоспроможних банків з ринку, включно з аналізом поточних проблем; та (ii) на основі діагностики ухвалять до кінця квітня 2024 року дорожню карту, яка визначатиме порядок денний реформ для подальшого зміцнення спроможності органів влади до врегулювання та управління кризами у фінансовому секторі, зокрема щоб усунути ключові недоліки до кінця грудня 2024 року.

МАЯК №25 Перегляд податкових пільг
(кінець липня 2024 року)

Сфера: фіскальний сектор

Статус: в процесі

Перегляд податкових пільг має стати кроком до розширення бази внутрішніх доходів без підвищення ставок податків. До кінця липня 2024 року уряд має оцінити втрати від усіх податкових пільг та запропонувати варіанти заходів, які допоможуть зменшити бюджетні втрати через пільгове оподаткування.

Такий крок сприятиме нарощуванню спроможності України збільшити внутрішні джерела доходів, що є надважливим завданням на фоні потреби забезпечувати високі видатки на обороноздатність держави, а також очікуваним зниженням рівня міжнародної підтримки України.

МАЯК №26 Нова методологія оцінки ризиків при здійсненні нагляду
(кінець червня 2024 року)

Сфера: фінансовий сектор

Статус: в процесі

НБУ має запровадити методології оцінки ризиків при здійсненні нагляду з метою прийняття поінформованих рішень про пріоритети наглядової діяльності. Методологія буде застосована до всіх банків, а план наглядових дій підготують до кінця грудня 2024 року. Покращуючи результати нагляду, Національний банк також планує також підвищити ефективність нагляду через покращення розподілу ресурсів та процесів шляхом коригування організаційної структури банківського нагляду. Це доповнюватиметься посиленням професійного потенціалу банківського нагляду шляхом розробки необхідних професійних профілів та запровадження багаторічної програми навчання для нових працівників.

МАЯК №27 Середньострокове бюджетне планування: аналіз та оновлення
(кінець жовтня 2024 року)

Сфера: фінансовий сектор

Статус: в процесі

Відновлення середньострокового бюджетного планування було серед важливих напрямків змін у вже виконаних структурних маяках. Так, як додаткові матеріали до проєкту Держбюджету на 2024 рік було подано середньострокові прогнози видатків та доходів і також звіт про фінансові ризики. Середньострокове бюджетне планування збільшує сталість шляхом забезпечення передбачуваної бюджетної політики.

Саме тому за допомогою експертів МВФ уряд планує проаналізувати свій досвід з підготовки Бюджетної декларації (не дуже багатий, оскільки лише одна Бюджетна декларація була ухвалена).

Діагностична оцінка стане основою для підготовки Бюджетної декларації на 2026-2028 роки. В ній хочуть дещо змінити підходи до підготовки до процесу управління державними фінансами “знизу-вгору”, щоб відобразити більшу частку видатків та втрати на фінансування державної служби.

МАЯК №28 Оцінка фіскальних та квазіфіскальних втрат від ДП
(кінець вересня 2024 року)

Сфера: фіскальний сектор

Статус: в процесі

В Україні існує велика кількість державних підприємств, які подекуди створюють фіскальні ризики, але й також фіскальні та квазіфіскальні втрати. Важливою причиною погіршення фінансового стану ДП стала повномасштабна війна. Але, частково це пов'язано з політикою уряду (зокрема щодо утримання від підвищення тарифів на електроенергію, природний газ та інші комунальні послуги для населення). Для покриття фінансових розривів великі ДП або накопичують заборгованості, які можуть потім покривати прямими трансферами з Державного бюджету, або ж новими запозиченнями від міжнародних офіційних партнерів чи МФО. При цьому, останні за інших рівних умов могли би бути спрямовані до бюджету для фінансування нагальних видатків. Запозичення ДП є гарантованими державою, а тому, за наявності проблем, борг лягає на плечі держави.

Саме тому важливо моніторити ситуацію щодо поточного фінансового стану держпідприємств та здійснювати стрес-тестування. Якраз такий аналіз та оцінка мають бути здійснені в межах цього структурного маяка для великих ДП, що найбільше постраждали від повномасштабної війни. Результати мають бути відображені в звіті про фіскальні ризики, який щороку готує Мінфін в межах бюджетного процесу.

МАЯК №29 Визначення зв'язку між Бюджетною декларацією та капвдатками
(кінець грудня 2024 року)

Сфера: фінансовий сектор

Статус: в процесі

Цей маяк є фактично продовженням кроків з підвищення ефективності управління публічними інвестиціями, дорожню карту з реформування яких ухвалено на виконання структурного маяка 19.

З огляду на потребу фінансувати відбудову передбачено, що уряд ухвалить постанову, яка передбачатиме чіткий зв'язок між середньостроковим бюджетним плануванням та пріоритетами відновлення. Мінфін має при цьому відігравати ключову роль (що фактично є відповіддю на протистояння між Мінфіном та Мінвідновлення, яке фактично виникло в четвертому кварталі 2023 року).

При цьому визначена важлива роль координації Мінфіну та лінійних міністерств, які відповідають за реалізацію інвестиційних проєктів в публічній сфері.

МАЯК № 30 Держбанки в управлінні Мінфіну. Несистемні націоналізовані банки передаються ФГВФО для санації (постійно)

Сфера: фінансовий сектор

Статус: в процесі

Три банки у власності держави зареєстровані на КМУ (Ощадбанк, Укрексімбанк, Приватбанк). Укргазбанк та Сенс банк - акції держави в особі Мінфіну. На практиці функції акціонера держбанків виконує переважно Мінфін, хоча ключові рішення приймає Уряд з подання Мінфіну.

За час війни націоналізовано Сенс банк (колишній Альфа) та PINbank (Перший інвестиційний банк). Сенс банк було продано державі за 1 грн ФГВФО в рамках процедури виведення з ринку через санкції проти його власників. 17 січня 2024 року 89% акцій PINBank було зареєстровано на державу в особі ФДМУ на підставі рішення ВАКС, що набуло чинності у березні 2023 року.

Стан виконання маяку залежить від того, чи цей маяк стосується вже націоналізованих банків на час його встановлення і чи вимагає він розширення повноважень Мінфіну щодо виконання функції акціонера держбанків. На нашу думку, чинні правила управління держбанками дають достатні повноваження Мінфіну, а вимога про передання несистемних банків ФГВФО стосується банків, націоналізованих після завершення перегляду програми МВФ.

МАЯК №31 Аудит фінансового стану ТКЕ до та після лютого 2022 року

(кінець червня 2024 року)

Сфера: енергетика

Статус: в процесі

Виконання маяка дозволить з'ясувати обсяг заборгованості та фінансовий стан компаній централізованого теплопостачання, в тому числі причини накопичення заборгованості до та від початку війни, напередодні опалювального сезону 2024/25 років. Так, за [даними](#) НАК "Нафтогаз України" станом на 21 лютого 2022 року сумарна прострочена заборгованість підприємств ТКЕ та ТЕЦ перед Нафтогазом складає 49,1 млрд грн (з них 39,3 млрд грн за газ для виробництва теплової енергії). На початок опалювального сезону 2023 року заборгованість держави з різниці в тарифах [складала](#) близько 36 млрд грн, а за попередніми [розрахунками](#) у 2024 році - перевищить 54 млрд грн.

У [Листі про наміри](#) від 1 грудня 2023 року українська сторона зазначила, що підприємства теплокомуненерго (ТКЕ) накопичили значний обсяг заборгованості перед "Нафтогазом" до і після початку війни, яка є наслідком накопиченої різниці в тарифах та впливу війни. Питання буде вирішено комплексно, коли зменшиться тиск на бюджет, пов'язаний з війною, шляхом розробки нової тарифної методології. Втім підписанти (Президент, прем'єрміністр, міністр фінансів і голова НБУ) також додали, що буде визначено обсяг заборгованості та фінансовий стан ТКЕ за допомогою кабінетного аудиту, проведеного авторитетною аудиторською фірмою, що розрізнить заборгованість, що утворилася до та після лютого 2022 року. Крім того, за результатами консультацій з МВФ, проведених на виконання пункту 6.1 протоколу № 64 засідання Кабінету Міністрів України від 06.06.2023, встановлено, що джерела для проведення розрахунків з різниці в тарифах мають бути бюджетно нейтральними для Державного бюджету України та не порушувати фіскальну стійкість держави, збереження якої є одним із ключових пріоритетів Програми МВФ.

МАЯК №31 Аудит фінансового стану ТКЕ до та після лютого 2022 року (продовження) (кінець червня 2024 року)

Сфера: енергетика

Статус: в процесі

В кінці грудня 2023 року у Верховній Раді було зареєстровано [законопроект №10383](#) “Про внесення змін до Закону України “Про Державний бюджет України на 2024 рік” щодо компенсації різниці в тарифах”, який зокрема розроблявся з метою вирішення проблеми заборгованості ТКЕ. Втім, станом на березень 2024 року законопроект все ще перебуває на розгляді, а [експертний висновок](#) Міністерства фінансів не підтримує прийняття даного законопроекту.

Питання з проведенням аудиту ТКЕ не нове. Ще у 2019 році уряд [доручав](#) Мінрегіону і Держаудитслужбі провести аудит всіх ТКЕ на предмет об’єктивності вартості тепла і води. У січні 2022 року, до початку повномасштабного вторгнення Кабмін знову [доручив](#) провести аудит того, наскільки діяльність “Нафтогазу” (зокрема, контракти з фіксованими цінами) є субсидюванням цін на газ для населення і ТКЕ. З лютого по вересень 2023 року Державна аудиторська служба України [перевірила](#) ряд теплопостачальних підприємств у різних регіонах, які мають право на відшкодування з бюджету різниці в тарифах та виявила завищення суми відшкодування різниці в тарифах на більш ніж 4 млрд грн.

Частково процес аудиту розпочався, втім це не може свідчити про виконання маяка, який повинен відобразити точну діагностику проблеми боргів ТКЕ до війни та після лютого 2022 року, що дозволить почати їх комплексне врегулювання. Втім, час на виконання маяка ще є.

МАЯК №32 Оптимізувати та підвищити ефективність роботи ВАКС (кінець березня 2024 року)

Сфера: урядування/протидія корупції

Статус: в процесі

Необхідність реалізації маяка зумовлена надмірно тривалим розглядом ВАКС кримінальних проваджень через велике навантаження на суддів. Для розв'язання цієї проблеми українська сторона має внести зміни до законодавства в частині розгляду справ в першій інстанції одним антикорупційним суддею або колегією з трьох антикорупційних суддів.

Додамо, що в жовтні 2023 року відповідний [законопроект № 10178](#) був зареєстрований у парламенті. Законопроект передбачає виключення з Кримінального процесуального кодексу України спеціальних положень щодо обов'язкового здійснення кримінального провадження щодо злочинів, віднесених до підсудності Вищого антикорупційного суду, у першій інстанції колегіально судом у складі трьох суддів. На думку його авторів, ухвалення законопроекту сприятиме підвищенню ефективності роботи ВАКС шляхом суттєвого зниження навантаження на кожного суддю і забезпечення належної динаміки розгляду кримінальних проваджень з дотриманням розумних строків.

Вищезгаданий законопроект станом на середину березня 2024 року опрацьовується в комітеті.

МАЯК №33 Завершити зовнішній аудит НАБУ та опублікувати його звіт
(кінець вересня 2024 року)

Сфера: управління/протидія корупції

Статус: в процесі

Питання проведення зовнішнього аудиту НАБУ вже досить давно на українському порядку денному. На необхідності його проведення неодноразово вказував і Міжнародний валютний фонд, і Європейська комісія. У [Меморандумі про економічну та фінансову політику від 5 грудня 2018 року](#) українська сторона пообіцяла до кінця липня 2019 року завершити зовнішній аудит НАБУ. Однак маяк так і не був реалізований.

Відповідно до оновленого Меморандуму українська сторона має до кінця вересня 2024 року провести зовнішній аудит НАБУ за участі трьох незалежних експертів з міжнародним досвідом та оприлюднити його звіт.

Як [зазначають](#) експерти Фонду «зовнішній аудит НАБУ забезпечить неупереджену та офіційну оцінку діяльності НАБУ з моменту його створення у 2015 році і може визначити сфери для вдосконалення та сприятиме посиленню підзвітності НАБУ, особливо у світлі запропонованого [законопроекту](#) про збільшення його штату з 700 до 1000 осіб».

МАЯК №34 Створити новий адміністративний суд замість ліквідованого ОАСК

(кінець липня 2024 року)

Сфера: управління/протидія корупції

Статус: в процесі

У грудні 2022 року парламент ліквідував ОАСК, який розглядав спори за участю центральних органів виконавчої влади. Справи ОАСК мали перейти до Київського окружного адміністративного суду, доки не буде створено новий Київський міський адміністративний суд.

Однак, Європейська комісія у своєму [Звіті](#) опублікованому у листопаді 2023 року зазначила, що після ліквідації ОАСК доступ до правосуддя у справах за участю центральних органів влади погіршується, оскільки новий суд ще не створено, а суд, на який покладено тимчасові повноваження, переповнений. Тому ЄК так само як і МВФ вказує, на необхідність створення нового адміністративного суду укомплектованого належним чином перевіреними суддями.

Тож українська сторона зобов'язалася ухвалити закон про створення нового суду, який розглядатиме адміністративні справи проти національних державних органів (наприклад, НБУ, НАБУ, НАЗК) суддями, які пройшли належну перевірку на професійну компетентність та добросовісність за умови вирішального та визначального голосу незалежних експертів з міжнародним досвідом.

На [думку](#) експертів МВФ, створення нового адміністративного суду сприятиме зміцненню незалежності судової влади та передбачуваності вирішення спорів для бізнесу.

МАЯК №35 Вдосконалення управління держпідприємствами

(кінець серпня 2024 року)

Сфера: корпоративне управління ДП

Статус: в процесі

Роками державні підприємства (ДП) були подекуди джерелом неефективності та фіскальних ризиків. Для підвищення ефективності було запроваджено, але досі не завершено реформу корпоративно управління ДП.

В Меморандумі українська сторона зазначила про наміри підвищити ефективність управління ДП через подальше реформування корпоративного управління ДП у тісній співпраці з міжнародними партнерами, зокрема:

- прийняти закон про корпоративне управління ДП (йдеться про [законопроект № 5593-д](#) щодо вдосконалення корпоративного управління, який станом на кінець січня 2024 року готується на друге читання (ухвалено за основу ще в липні 2021 року));
- імплементація відповідних підзаконних актів;
- оцінка фінансового стану та фіскальних ризиків державних підприємств у політиці державної власності до кінця березня 2024 року (як проміжний крок виконання структурного маяка 28)
- Як **структурний маяк** передбачено розробку комплексної політики державної власності та дивідендів, а також стратегії приватизації. Найвірогідніше, що стратегія приватизації буде враховувати минулі підходи до триажа.

Це важливий маяк, оскільки сьогодні політика власності фактично відсутня, що не дозволяє ДП ефективно працювати. Частка дивідендів, яку мають спрямувати в бюджет, визначається щороку радше виходячи з потреб бюджету, а не необхідності ДП працювати ефективно.

Варто додати, що МВФ не підтримує озвучену українськими політиками ідею про створення державного холдингу, що об'єднуватиме всі держпідприємства. [На думку](#) експертів Фонду це є передчасним з огляду на фінансові та потенційні ризики управління.

ДОДАТКИ

Структурні маяки МВФ - таблиця в другому перегляді

RRR4U

№	Структурний маяк	Сектор	Час	Статус
1	Набуття чинності закону про внесення другого пакету змін до бюджету на 2023 рік	Фіскальний	Кінець квітня 2023р.	Виконано
2	Внесення до ВРУ законопроєкту щодо відновлення дії та посилення Статті 52 Бюджетного кодексу, щоб обмежити внесення спонтанних змін до закону про бюджет	Фіскальний	Кінець травня 2023 р.	Виконано
3	Підготовка плану дій, в тому числі для усунення недоліків, виявлених під час опитування платників податків, щодо сприйняття служб, як внесок у дорожню карту Національної стратегії доходів	Фіскальний	Кінець травня 2023 р.	Виконано
4	Внесення на розгляд Верховної Ради проєкту закону, який відновить дію статей Бюджетного кодексу, що встановлюють обмеження на надання державних гарантії з чіткими критеріями надання таких гарантії (у тому числі для пріоритетних секторів)	Фіскальний	Кінець травня 2023 р.	Виконано
5	Набуття чинності змінами до Бюджетного кодексу та відповідної нормативно-правової бази з метою підвищення прозорості та підзвітності спеціальних рахунків та їх консолідації на рівні сектору загальнодержавного управління як спеціального фонду Державного бюджету	Фіскальний	Кінець травня 2023 р.	Виконано
6	Підготовка стратегії, переходу до більш гнучкого режиму обмінного курсу, пом'якшення валютного контролю і повернення до таргетування інфляції, що базується на виконанні конкретних передумов	Монетарна і валютно-курсова політика	Кінець червня 2023 р.	Виконано

№	Структурний маяк	Сектор	Час	Статус
7	Прийняття законопроекту про податкову політику та адміністрування податків, підготованого у рамках МПЗР	Фіскальний	Кінець липня 2023 р.	Не виконано (виконано із затримкою)
8	Передача пакету акцій Оператора ГТС безпосередньо Міністерству енергетики та прийняття нового статуту	Енергетика/ Корпоративне управління	Кінець липня 2023 р.	Не виконано (виконано із затримкою)
9	Набуття чинності законом, що відновить подання декларацій посадовими особами, які прямо не задіяні у мобілізації та воєнних діях, та відновлення функції НАЗК з перевірки та верифікації декларацій	Управління/ Протидія корупції	Кінець липня 2023 р.	Не виконано (виконано із затримкою)
10	Введення в дію статей Бюджетного кодексу, які дозволять підготовку середньострокового бюджетного планування, розробку боргової стратегії, а також обмеження ризиків за державними гарантіями	Фіскальний	Кінець вересня 2023 р.	Виконано
11	Представлення у проекті бюджету на 2024 рік прогнозів за основними категоріями доходів і видатків та джерел фінансування дефіциту на 2025-2026 роки, а також звіту про фіскальні ризики, що включатиме детальну інформацію про державні підприємства енергетичної сфери та критичної інфраструктури.	Фіскальний	Кінець вересня 2023 р.	Виконано
12	Розробка концептуальної записки щодо програми 5- 7-9 з пропозиціями націлити її на малі та середні підприємства, поступово відмовляючись від участі великих компаній, посилити моніторинг та підтримувати адекватні запобіжні заходи.	Фіскальний	Перенесено на кінець березня 2024 р.	Не виконано

№	Структурний маяк	Сектор	Час	Статус
13	Внесення змін до Закону про ПВК/ПФТ з метою відновлення зобов'язань фінансових установ щодо запровадження посиленних заходів належної перевірки політично значущих осіб, що співвідноситься з ризик-орієнтованим підходом, який відповідає стандартам FATF	Урядування/ Протидія корупції	Кінець вересня 2023 р.	Не виконано (виконано із затримкою)
14	Посилення управління та нагляду за банками шляхом: (i) відокремлення підрозділу, що займається пов'язаними особами, від підрозділу банківського нагляду, (ii) впровадження «наглядових панелей», як консультативного органу Комітету з питань нагляду, та (iii) відновлення планових виїзних перевірок банківських та небанківських установ, залишивши на розсуд НБУ питання, пов'язані з безпекою персоналу	Фінансовий сектор	Кінець вересня 2023 р.	Виконано
15	Підготовка ДПСУ та ДМСУ планів дій, що включатимуть короткострокові та середньострокові заходи, що охоплюють ключові сфери реформ визначені майбутньою діагностикою, які будуть інтегровані в загальну Національну стратегію доходів НСД.	Фіскальний	Кінець жовтня 2023 р.	Виконано
16	Оновлення та публікація Середньострокової стратегії управління державним боргом з метою її узгодження із цілями програми	Фіскальний	Кінець жовтня 2023 р.	Виконано
17	Спрощення системи декларування активів шляхом прив'язки до інших баз даних та реєстрів, що узгоджуються із правовим зобов'язанням посадових осіб своєчасно подавати правдиву інформацію	Урядування/ Протидія корупції	Кінець жовтня 2023 р.	Виконано

№	Структурний маяк	Сектор	Час	Статус
18	Відбір та призначення Наглядової ради для ОГТСУ.	Енергетика/ Урядування	Кінець жовтня 2023 р.	Виконано
19	Перегляд поточних процедур управління державними інвестиціями (УДІ) та розробка дорожньої карти заходів з тим, щоб (i) до всіх державних інвестиційних проєктів застосовувалися уніфіковані підходи УДІ, у тому числі до проєктів ДПП; інвестиційні проєкти відбиралися на конкурсній основі з прозорими критеріями відбору та відповідали середньостроковому бюджету; (iii) посилені повноваження були надані Міністерству фінансів, включаючи чітку роль контролю на різних етапах циклу інвестиційного проєкту	Фіскальний	Кінець грудня 2023 р.	Виконано
20	Затвердження Національної стратегії доходів до кінця 2023 року	Фіскальний	Кінець грудня 2023 р.	Виконано
21	Прийняття законодавства для підвищення інституційної незалежності САП, зокрема, щодо процедур відбору, здатності регулювати організаційну діяльність, механізмів забезпечення дисципліни та підзвітності	Урядування/ Протидія корупції	Кінець грудня 2023 р.	Виконано
22	На підставі висновків робочої групи з доходів підготувати короткострокові заходи для збільшення надходжень (податкових і неподаткових) обсягом щонайменше 0,5 відсотків ВВП, для внесення відповідних змін до бюджету на 2024 рік у разі потреби	Фіскальний	Кінець лютого 2024 р.	Виконано
23	Прийняття нового закону про БЕБ (чіткі повноваження у сфері розслідування великих економічних злочинів відповідно до передової практики; створення основ БЕБ в частині відбору керівництва та персоналу, розмежування повноважень БЕБ і НАБУ)	Фіскальний	Кінець червня 2024 р.	В процесі

№	Структурний маяк	Сектор	Час	Статус
24	Підготовка засад оздоровлення банків у консультаціях з ФГВФО та експертами МВФ	Фінансовий сектор	Кінець грудня 2024 р.	В процесі
25	Підготувати оцінку ефективності податкових пільг, включно з втратами для бюджету, щоб мати уніфікований підхід до реформи	Фіскальний	Кінець липня 2024 р.	В процесі
26	Запровадження методології оцінки ризиків при здійсненні нагляду з метою прийняття поінформованих рішень про пріоритети наглядової діяльності	Фінансовий сектор	Кінець червня 2024 р.	В процесі
27	За допомогою технічної допомоги МВФ зробити аудит довоєнної політики та практики підготовки середньострокової бюджетної декларації, порівняти їх з найкращими практиками, щоб виявити ключові недоліки та працювати над посиленням стратегічного бюджетування, задіявши процеси управління фінансами "знизу вгору", щоб врахувати більш детальні потреби у витратах і вартість нових державних послуг.	Фіскальний	Кінець жовтня 2024р.	В процесі
28	Визначити найбільші держкомпанії, які серйозно постраждали від війни, і підготувати оцінку потенційних фіскальних і квазіфіскальних втрат	Фіскальний	Кінець вересня 2024р.	В процесі
29	Прийняти постанову КМУ з планом дій та таймлайном, які встановлять чіткий зв'язок між середньостроковим бюджетним плануванням (декларацією) та капітальними видатками, а також визначать Мінфін відповідальним за нагляд	Фіскальний	Кінець грудня 2024р.	В процесі
30	Всі банки у мажоритарній власності держави залишити в управлінні Мінфіну. Всі націоналізовані несистемні банки передати Фонду гарантування вкладів для санації	Фінансовий сектор	Перманентно	В процесі

№	Структурний маяк	Сектор	Час	Статус
31	Визначити обсяг заборгованості та оцінити фінансовий стан компаній централізованого теплопостачання за допомогою перевірки авторитетної аудиторської фірми, зокрема шляхом відокремлення заборгованості до та після лютого 2022 року	Енергетика	Кінець червня 2024 р.	В процесі
32	Внести зміни до Процесуального кодексу щодо розгляду справ в першій інстанції одним антикорупційним суддею або колегією з трьох антикорупційних суддів	Урядування/ Протидія корупції	Кінець березня 2024 р.	В процесі
33	Завершити зовнішній аудит ефективності НАБУ за участі трьох незалежних експертів з міжнародним досвідом та опублікувати його звіт	Урядування/ Протидія корупції	Кінець вересня 2024 р.	В процесі
34	Прийняти закон, який запустить новий суд із суддями, які пройшли належну перевірку професійної компетентності та добросовісності, для розгляду адмінсправ проти держорганів (НБУ, НАБУ, НАЗК)	Урядування/ Протидія корупції	Кінець липня 2024 р.	В процесі
35	Розробити політику державної власності держпідприємств, дивідендну політику та стратегію приватизації	Корпоративне управління	Кінець серпня 2024 р.	В процесі